

**ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального
управління Класичного приватного університету»**

Політична економія

**навчальної дисципліни
підготовки молодшого спеціаліста**

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(Шифр за ОПП ПНЗЕ 3)

**Кіровоград
2016 рік**

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Ланова М.І.

Обговорено та рекомендовано до видання науково-методичною комісією ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

_____ 20__ року, Протокол № _____

© ПВНЗ «КІДМУ КПУ», 2016 рік

© Ланова М.І., 2016 рік

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Політична економія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки освітньо – кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст спеціальності 5.030508 «Фінанси і кредит».

Предмет: економічні відносини та економічні закони суспільного виробництва.

Метою вивчення навчальної дисципліни “Політична економія” є формування ґрунтових знань про економічну систему суспільства, закони її функціонування і розвитку, для розуміння чинників зародження, утвердження і напрямів розвитку сучасних соціально-економічних систем, їх спроможності більш повно задовольняти потреби людей.

Завдання для викладача: на методологічних засадах цивілізаційної теорії розвитку суспільного виробництва та на сучасних наукових джерелах, статистичних даних, економічної ерудиції сформувати сучасне економічне мислення та світогляд студентів, забезпечити засвоєння ними знань за допомогою системного підходу до аналізу економічних процесів; створити умови повноцінного засвоєння ними навчальних тем у межах відведеного для цього часу. Викладач самостійно обирає методичні підходи щодо досягнення поставленої мети навчальної дисципліни, надає перевагу тим або іншим підручникам або посібникам.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- сутність економічних відносин, економічних законів і принципів;
- закономірності розвитку економічних систем;
- визначити методологічні основи ефективного використання обмежених економічних ресурсів для більш повного задоволення потреб членів суспільства;
- розуміти механізм функціонування ринку, формування ринкової рівноваги;
- фундаментальні проблеми економіки;
- сутність товару, товарних відносин;
- сутність домогосподарств і форм ділових підприємств;
- галузеві особливості виробництва;
- господарський механізм функціонування економіки і його державне регулювання;
- особливості економіки світового господарства і форми міжнародних економічних відносин;
- сучасні глобальні проблеми.

вміти:

- обґрунтовувати загальні основи економічного життя суспільства;
- розкривати закономірності розвитку суспільного виробництва;

- з'ясувати механізм дії економічних законів і механізм використання їх суб'єктами господарської діяльності в умовах ринкової економіки;
- визначити шляхи формування соціально – орієнтованої економіки;
- визначити попит і пропозицію, ринкову ціну і ринкову рівновагу;
- аналізувати економічні функції держави;
- орієнтуватись в економії світового господарства і міжнародних економічних відносин;
- визначити економічні аспекти глобальних проблем і шляхи їх розв'язання.

До структури курсу входять лекції, практичні та семінарські заняття та самостійна робота студентів.

Для перевірки якості засвоєного матеріалу з дисципліни “Політична економія” студенти беруть участь у практичних, виконують навчальні та контролюючі тести, складають залік по закінченні 1 семестру.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години/ 3 кредити ECTS.

2. Структура навчальної дисципліни «Політична економія»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	лекції	практичні	Самостійна та індивідуальна робота
Модуль 1				
Змістовий модуль 1				
Загальні засади економічного розвитку				
Тема 1. Предмет і метод політичної економії	6	2	1	3
Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці.	6	2	1	3
Тема 3. Економічні потреби та інтереси.	7	2	2	3
Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічні системи та закони їх розвитку.	8	3	2	3
Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.	8	3	2	3
Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.	8	3	2	3
Тема 7. Витрати виробництва і прибуток.	8	2	2	4
Усього за змістовим модулем 1	45	17	12	16
Змістовий модуль 2.				
Теоретичні основи ринкової економіки				
Тема 8. Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення.	8	3	2	3
Тема 9. Домогосподарства і системі економічних відносин.	7	2	2	3
Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток.	8	3	2	3
Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента.	7	2	2	3
Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.	9	3	2	4
Усього за змістовим модулем 2	39	13	10	16
Всього	90	30	22	38

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні засади економічного розвитку

Тема 1. Предмет і метод політичної економії

Розвиток економічної думки й становлення науки "Політична економія". Етапи формування політичної економії як науки. Концепції різних шкіл економічної думки (меркантилістів, фізіократів, представників класичної школи політичної економії та ін.).

Предмет та категорійний апарат політичної економії. Соціально-економічні та організаційно-економічні відносини. Економічні категорії. Економічні закони: сутність, об'єктивний характер, механізм використання. Позитивна і нормативна політична економія.

Методи політичної економії. Загальні та конкретні методи наукового пізнання та їх використання. Функції політекономії. Місце політичної економії у системі економічних навчальних дисциплін. Політична економія і економічна політика.

Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці. Товари та послуги. Засоби виробництва та предмети особистого споживання. Економічні ресурси, їх класифікація. Обмеженість ресурсів. Матеріальне та нематеріальне виробництво. Виробничі можливості суспільства та результати виробництва. Крива виробничих можливостей і проблема економічного вибору. Альтернативна вартість. Основні фактори виробництва.

Економічні потреби та інтереси. Економічні потреби суспільства, їх сутність і класифікація. Закон зростання потреб. Економічні інтереси, їх види. Діалектика взаємозв'язку інтересів і потреб.

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці.

Основні форми суспільного господарства. Суспільне господарство. Еволюція суспільного господарства. Сутність та основні риси натурального господарства. Товарне господарство. Умови виникнення товарного виробництва. Товар і його властивості.

Економічні теорії про вартість товару. Споживча власність товару. Мінова вартість товару. Теорія трудової вартості, теорія "трьох факторів", теорія граничної корисності. Величина вартості товару. Конкретна й абстрактна праця. Залежність величини вартості товару від продуктивності праці. Проста та розвинена форми товарного виробництва. Закон вартості та його функції.

Гроші, їх походження та сутність. Виникнення та сутність грошей. Функції грошей. Закон грошового обігу. Види грошей. Ціна товару та фактори, що на неї впливають. Інфляція. Антиінфляційна діяльність держави. Методи боротьби з інфляцією. Особливості грошового обігу в Україні. Сучасна грошова система.

Тема 3. Економічні потреби та інтереси.

Економічні потреби, їх суть і структура. Закон зростання потреб і механізм його дії. Економічні інтереси, їх сутність і структура. Економічні суперечності, їх характер та класифікація. Суперечності - джерело розвитку.

Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічні системи та закони їх розвитку.

Капітал підприємства. Кругообіг капіталу і його стадії. Обороти капіталу підприємства. Час обороту капіталу та показники обороту. Основний та оборотний капітал. Зношення основного капіталу. Амортизація.

Сутність підприємництва і умови його існування. Види та функції підприємництва. Підприємницький дохід. Валовий дохід та прибуток. Значення прибутку у розвитку підприємництва. Регулювання підприємницької діяльності. Роль підприємства і підприємництва в ринковій економіці.

Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.

Натуральне виробництво і його особливості. Товарне виробництво, умови та причини його виникнення. Товар і його властивості. Закон вартості і його роль у розвитку товарного виробництва. Теорії вартості.

Еволюція форм вартості і виникнення грошей. Гроші, їх сутність і функції. Закон грошового обігу. Інфляція.

Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.

Капітал: процес виробництва і нагромадження. Капітал як економічна категорія. Загальна характеристика процесу перетворення грошей у капітал. Теорії про сутність капіталу. Загальна формула руху капіталу. Попит та пропозиція капіталу.

Види та форми капіталу. Людський капітал. Інтелектуальний капітал. Інформаційний капітал. Виробничий капітал. Підприємницький капітал. Фінансовий капітал.

Капітал і праця. Взаємозв'язок капіталу з працею. Теорії заробітної плати. Визначення вартості робочої сили. Сутність, форми та системи заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата, їх взаємозв'язок. Мінімальна заробітна плата та її критерії. Встановлення мінімальної заробітної плати.

Витрати виробництва. Теорії витрат виробництва. Сучасна класифікація витрат. Суспільні витрати. Економічні й бухгалтерські витрати. Валові, середні та граничні витрати, їх розрахунок. Витрати виробництва, вартість товару і його ціна. Собівартість товару і його структура. Проблеми зниження витрат.

Прибуток як головна мета діяльності підприємства. Прибуток як економічна категорія. Концепції про джерела прибутку. Функції та види прибутку. Норма прибутку, її розрахунок. Фактори, які впливають на норму прибутку. Міжгалузєва конкуренція та формування середньої норми прибутку. Перетворення вартості товару у ціну виробництва.

Тема 7. Витрати виробництва і прибуток.

Загальна характеристика витрат. Поняття витрат та їх класифікація. Сутність та функції обліку витрат. Прибутки як економічна категорія. Суть прибутку на підприємстві. Класифікація доходів підприємства. Теорія прибутку. Норма прибутку і рентабельність.

Змістовий модуль 2. Теоретичні основи ринкової економіки

Тема 8. Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення.

Ринок: сутність, види, функції. Визначення ринку. Роль і функції ринку. Характеристика системи ринків. Види ринків.

Основи теорії попиту та пропозиції. Попит. Закон попиту, його графічне відображення. Пропозиція. Закон пропозиції та його графічне відображення. Нецінові фактори попиту і пропозиції. Взаємодія попиту і пропозиції в умовах ринкової економіки. Ринкова рівновага. Ціна рівноваги. Еластичність попиту та пропозиції. Ціна товару і фактори, що на неї впливають. Конкуренція та її сутність.

Конкуренція та її сутність. Ринкова конкуренція. Функції та форми конкуренції. Конкуренція і монополія. Конкуренція і моделі ринків. Особливості ціноутворення на різних ринках. Особливості ринкових відносин в Україні.

Моделі ринків. Характеристика ринку досконалої конкуренції. Ринок недосконалої конкуренції: монополістична конкуренція, монополія, олігополія. Особливості ціноутворення на різних ринках.

Інфраструктура ринку. Поняття інфраструктури ринку. Фактори, що впливають на інфраструктуру. Функції ринкової інфраструктури. Фондові та товарні біржі. Ринок позичкового капіталу. Фінансово-кредитні установи.

Тема 9. Домогосподарства і системі економічних відносин.

Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин. Загальна характеристика домогосподарств. Двоїста роль домогосподарств в економіці на сучасному етапі розвитку. Домогосподарства як постачальники ресурсів. Доходи домогосподарства. Витрати домогосподарства. Розподіл доходів на особисте споживання, податки і заощадження. Витрати на споживання. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходів.

Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток.

Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Сутність та основні характеристики підприємства. Основні форми підприємств. Види та функції підприємств. Значення прибутку в розвитку підприємства.

Підприємство як суб'єкт ринкової економіки.

Форми і види підприємств. Економічні основи розвитку та сучасний стан підприємництва в Україні. Банкрутство підприємств. Капітал підприємства. Оборот капіталу підприємства. Валовий дохід, його суть і структура. Підприємницький дохід. Значення прибутку у розвитку підприємництва.

Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента.

Становлення ринку капіталів. Позичковий капітал. Сутність позичкового капіталу, його джерела та роль у розвитку економіки. Позичковий процент. Сутність кредиту та його форми. Банки, їх роль та функції. Банківський прибуток.

Сутність торгового капіталу і його оборот. Торговий прибуток. Характеристика витрат обігу. Чисті і додаткові витрати обігу. Види та форми сучасної торгівлі. Товарні біржі та фондові біржі. Цінні папери.

Аграрні відносини. Сільське господарство як галузь матеріального виробництва, специфіка аграрних відносин. Проблеми формування аграрних відносин в Україні.

Агропромисловий комплекс (АПК) та його структура. Особливості функціонування агропромислового комплексу в Україні.

Підприємництво в аграрній сфері. Рентні відносини. Економічна рента та її види. Земельна рента та орендна плата. Диференціальна земельна рента. Абсолютна земельна рента. Монопольна рента. Ціна землі. Форми прибутку в аграрному підприємстві.

Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.

Суспільне відтворення. Процес виробництва та відтворення. Сутність суспільного відтворення, його види: просте і розширене відтворення. Умови відтворення та реалізації суспільного продукту при простому та розширеному відтворенні.

Показники розвитку економіки. Валовий внутрішній продукт, чистий національний продукт і національний дохід. Тіньовий сектор в економічному відтворенні. Національне багатство і його структура. Відтворення та процес нагромадження. Економічне зростання і економічний розвиток. Види та типи економічного зростання, його показники. Динаміка економічного зростання та його фактори. Сталий економічний розвиток. Роль інвестицій в економічному зростанні.

Циклічний розвиток економіки. Причини циклічного розвитку економіки. Теорії циклічного розвитку економіки. Фази економічного циклу. Економічні кризи, їх причини та наслідки. Особливості сучасних циклів. Державне антициклічне регулювання економіки.

Зайнятість та безробіття. Зайнятість: сутність і форми. Зайнятість та відтворення сукупної робочої сили. Безробіття: сутність, види та економічно-соціальні наслідки. Причини безробіття. Особливості сучасного безробіття. Державне регулювання зайнятості.

4. Рекомендована література для дисципліни «Політична економія»

Основна

1. Базилевич Віктор Дмитрович, Попов Віктор Миколайович, Базилевич Катерина Степанівна, Гражевська Надія Іванівна. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / Віктор Дмитрович Базилевич (ред.). - К. : Знання, 2006. - 632с.
2. Бережная Надежда Ивановна. Политическая экономия в структурно-логических схемах: учеб. пособие / Харьковский национальный экономический ун-т. - Х. : ИД "ИНЖЭК", 2007. - 288с.
3. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2006.
4. Економічна теорія / За ред. В.М. Тарасевича. – К.: Центр навч. літератури, 2006.
5. Макконелл К., Брю С. Экономикс: принципы, проблемы, политика: Пер. с англ. – М.: Республика, 1992.
6. Мочерний С.В. Політична економія. – К.: Знання – Прес, 2002.
7. Палехова В.А. Політична економія: Підручник. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – 332с.
8. Перехідна економіка: Підручник / В.М. Геєць, Є.Г. Панченко та ін., За ред. В.М. Геєця. – К: Вища шк., 2003.
9. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича.— 6-те вид., перероб. і доп. — К.:Знання-Прес, 2007. — 719 с.
10. Орехівський Григорій Анастасійович. Політекономія: навч. посіб. для студ. ВНЗ. - К. : Каравела, 2008. - 295с.
11. Політична економія: Підручник / за ред. Ніколенко Ю.В. – К.: ЦУЛ, 2009. – 632 с.
12. Федоренко В. Г. Політична економія: Підручник.– 2-ге вид. – К.: Алерта, 2015. – 487 с.
13. Щетинін А. І. Політична економія. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 480 с.

Додаткова

1. Закон України “Про власність”. – К.: Парламентське видавництво, 1988.
2. Закон України “Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності” від 18 лютого 1992 р.
3. Закон України “Про Антимонопольний комітет України” від 26 вересня 2003 р.
4. Закон України “Про природні монополії” від 20 квітня 2000 р.
5. Закон України “Про захист економічної конкуренції” від 11 січня 2001р.
6. Антимонопольна діяльність: Підручник/ За редакцією проф. В.Д.Лагута. – К.: КНТЕУ, 2005.
7. Беккер Г.С. Человеческий капитал. // США: экономика, политика, идеология. – 1993 р.
8. Білоус О.Г. Економічна система глобалізму. – К: КНТЕУ, 2003.
9. Гальчинський А., Єщенко П., Палкін Ю. Основи економічної теорії: Підручник. – К.: Вища шк., 1999 р.
10. Гальчинський А. Теорія грошей: Навч.-метод. посіб.- К.: Основи, 2001.
11. Заєць В. Характер перехідних процесів до економіки знань// Економіка України. – 2004. - № 4, 5.
12. Грищенко О.Г. Гроші та грошовий обіг: Навч. посіб. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 1998.
13. Гэлбрейт Дж. К. Новое индустриальное общество. – М., 1969.

14. Довбенко М.В. Сучасна економічна теорія (Економічна нобелелогія): Навч. посіб. – К.: Вид.центр “Академія”, 2005.
15. Дорогунцов С.І., Гош О.П. Політична економія: Науковий курс. – К.: Оріяни, 2004.
16. Економічна теорія: макро та мікроекономіка: Навч. посіб. / Г.В.Ватаманюк, С.М. Панчишин та ін. К.: Вид. дім “Альтернативи”, 2001.
17. Єщенко П.С., Паякін Ю.І. Сучасна економіка: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2005.
18. Лагутін В.Д. Гроші та грошовий обіг: Навч. посіб. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 1998.
19. Маршал А. Принципы политической экономии. – М.: Прогресс, 1983.
20. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. акад. НАН України А.А.Чухна. – К.: Вища шк., 2001.
21. Основи економічної теорії: політ економічний аспект: Підручник/ За ред. Г.Н. Климка. – К.: Знання – Прес, 2004.
22. Політекономія: Підручник /Ю.В. Ніколенко та ін. – К.: ЦУЛ, 2003.
23. Політична економія: Навч. посіб. / За ред. Г.А. Огняна. – К.: МАУП, 2003.
24. Політична економія: Навч. посіб. / За ред. Г.Д. Тарасенка. – Донецьк: Дон. НТУ, 2002.
25. Павлишенко М. Політекономія – ядро економічної теорії // Економіка України.- 2002.- № 7.
26. Перехідна Українська економіка: стан і перспективи. – К.: Академія, 1996.
27. Покритан Н.А. Про еволюцію товарної форми продукту // Економіка України. – 2001. - № 11.
28. Попов В.М. Сутність і форми суспільного виробництва та їх еволюція. – К.: КДТЕУ, 1998.
29. Рибалкін В. Теорія власності. – К.: Логос, 2000.
30. Самуельсон П. Економіка: Підручник. – Л.: Світ, 1993.
31. Сизоненко В. Підприємство: Підручник. – К.: Вікар, 1999.
32. Фишер С., Дорнбуш Ш.Р., Шмалезни Д. Экономика.- М.: Дело, 1993.
33. Філіпченко А.С. Економічний розвиток сучасної цивілізації: Навч. посіб.- К.: Знання, 2000.
34. Хейне П. Экономический образ мышления. - М.: Новости, 1991.
35. Чухно А.А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України. – К.: Логос, 2003.

Інформаційні ресурси

- www.rada.gov.ua – сайт Верховної Ради України (законодавство України)
- www.kmu.gov.ua – сайт Кабінету Міністрів України (виконавчий орган влади)
- www.president.gov.ua – сайт Президента України
- www.ukrstat.gov.ua – сайт Державного комітету статистики
- www.bank.gov.ua – сайт Національного банку України
- www.treasury.gov.ua – сайт Державного казначейства України
- www.sta.gov.ua – сайт Державної податкової адміністрації
- www.amc.gov.ua – сайт Антимонопольного комітету України
- www.spfu.gov.ua – сайт Фонду державного майна України
- www.mlsp.gov.ua – сайт Міністерства соціальної політики України
- www.dcz.gov.ua – сайт Міністерства соціальної політики України
- www.minfin.gov.ua – сайт Міністерства фінансів України
- www.me.gov.ua – сайт Міністерства економіки України
- www.minregionbud.gov.ua – сайт Міністерства регіонального розвитку та будівництва України
- www.pfu.gov.ua – сайт Пенсійного фонду України
- www.customs.gov.ua – сайт Державної митної служби України

www.ac-rada.gov.ua – сайт Рахункової палати України
www.trud.gov.ua – Інформаційне бюро державної служби зайнятості
www.nbu.gov.ua – сайт Національної бібліотеки України
www.dkrp.gov.ua – сайт Державної комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва
www.ssmc.gov.ua – Державна комісія України з цінних паперів та фондовому ринку
www.dssu.gov.ua – сайт Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики
www.smida.gov.ua – Система розкриття інформації на фондовому ринку України
www.in.gov.ua – Державне агентство з інвестицій та розвитку
www.dfp.gov.ua – Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг
www.niss.gov.ua – Національний інститут стратегічних досліджень
www.sdfm.gov.ua – Державний комітет фінансового моніторингу
www.ieps.kiev.ua/gr.htm - сторінка, на якій публікуються "Квартальні передбачення", що містять макроекономічні показники України, короткостроковий прогноз її економічного розвитку з коментарями незалежних експертів
www.worldbank.org – огляд даних Світового банку
(www.worldbank.org/html/extdr/offrep/eca/ua.htm – сторінка містить короткий огляд даних про економічні показники в Україні)
www.imf.org – сервер Міжнародного валютного фонду подає інформацію про усі країни світу, в т.ч. і Україну
www.kr-admin.gov.ua - Кіровоградська обласна адміністрація
www.president.gov.ua/content/ker-map.html - Комітет економічних реформ.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання

1. Предмет економічної теорії (політекономії).
2. Функції економічної теорії (політекономії).
3. Методологія економічної теорії (політекономії).
4. Потреби їх класифікація. Закон зростання потреб.
5. Економічні ресурси. Види ресурсів і плата за них.
6. Економічна ефективність. Повна зайнятість і повний обсяг виробництва.
7. Крива (межа) виробничих можливостей.
8. Альтернативні витрати. Закон збільшення альтернативних витрат.
9. Незайнятість і неповне використання ресурсів. Зростання економіки.
10. Теперішні альтернативи . і майбутні можливості.
11. Ефективність економіки та сутність економічної системи.
12. Економічні системи суспільства, типи економічних систем: традиційна, командна, капіталістична, змішана.
13. Основні риси (визначальні інструменти) ринкової економіки досконалої конкуренції (чистого капіталізму).
14. Передумови ефективного використання ресурсів.
15. Кругообіг ресурсів, продукту і доходу в умовах чистого капіталізму.
16. Ринок : його сутність, функції, види ринків.
17. Попит, закон попиту. Крива попиту.
18. Індивідуальний і ринковий попит. Нецінові фактори попиту
19. Пропозиція. Закон пропозиції. Крива пропозиції. Нецінові фактори пропозиції
20. Пропозиція і попит. Ринкова рівновага (ринковий механізм ціноутворення).
21. Зміна ринкової рівноваги.
22. Фундаментальні (основні) питання економіки.
23. Ринковий механізм визначення, що треба виробляти.
24. Ринковий механізм визначення, як треба виробляти.
25. Ринковий механізм розподілу виробленого продукту і механізм пристосування економіки до змін.
26. Роль конкуренції в розв'язанні фундаментальних проблем економіки.
27. Переваги і недоліки ринкової системи.
28. Сутність домогосподарства. Домогосподарства – суб'єкт постачання ресурсів і отримання доходу.
29. Домогосподарства – суб'єкт витрачання доходу.
30. Диференціація доходів домогосподарств. Крива Лоренца.
31. Сутність підприємства. Організаційні форми ділових підприємств.
32. Класифікація підприємств за розмірами.
33. Правові форми підприємств: індивідуальні і партнерські підприємства, їх переваги і недоліки.
34. Корпорація. Переваги і недоліки корпорації.
35. Закордон, як суб'єкт економічної діяльності.
36. Причини втручання держави в ринкову економіку.
37. Економічні функції держави: забезпечення правової бази, захист конкуренції.
38. Економічні функції держави: перерозподіл доходу і стабілізація економіки.
39. Корегування розподілу ресурсів: витрати переливу, вигоди переливу.
40. Громадські блага і послуги.
41. Державний сектор економіки, його ефективність.
42. Податки :принципи оподаткування. Податкові ставки. Перекладання податкового тягаря. Крива Лаффера.
43. Кругообіг ресурсів, продукту, доходів умовах існування державного сектора економіки.

44. Перехідні процеси і особливості української економіки.
45. Формування ринкових відносин – зміст перехідної економіки.
46. Зміна структури власності в перехідній економіці.
47. Макроекономічна перевага і нестабільність в перехідній економіці.
48. Світове господарство. Економічні засади його функціонування.
49. Види міжнародних економічних зв'язків.
50. Міжнародна торгівля: сутність, основні елементи, джерела.
51. Абсолютна перевага в міжнародній торгівлі.
52. Порівняльна перевага в міжнародній торгівлі.
53. Протекціонізм і вільна торгівля.
54. Платіжний баланс.
55. Валютні курси і міжнародна фінансова система.
56. Глобальні проблеми сучасності.
57. Головні причини виникнення глобальних проблем.
58. Сучасні форми вияву і можливості розв'язання глобальних проблем людства.